

L' ART DEL PAGÈS

Secció d' agricultura pràctica

¿Quin es lo mellor cultiu dels ceps y dels taronjers; medis de combatre las maluras que pateixen dits vegetals: y en lo cas que precisi la seva substitució, quinas plantacions convindrian mes en aqueix terme municipal, atenent á la naturalesa y condicions de sos terrenos?

(Continuació)

VI.

Medis de combatre las maluras dels taronjers.

Innombrables son los medis proposats pera combatre las maluras dels taronjers, si bé pocas son las probas que han donat resultats satisfactoris. Quan, una vintena d' anys enrera comensá á notarse la podridura de las arrels, se discutí molt sobre las causas que podian originarla. Uns afirmavan era deguda á la compacitat del terreno, altres á la excessiva humitat y en fi, cadascú ho atribuïa á las qualitats mes remarcables que presentava 'l lloch ahont tenia malalts sos arbres. Fins se promogueren fortas discussions sobre si era ó no convenient plantar los taronjers mes ó menos soms, creyent que la fondaria á que se 'ls posava era excessiva y á ella degut lo *fugás*, nom ab que se coneix encara la malura de las arrels; mentres hi havia sostenidors de lo contrari, trayent exemples que aixís semblavan indicarho. Siga d' aixó lo que 's vulga, lo cas es que després de molts probas, comensant per descolgar las arrels, posarlos hi terra nova ó de riera y regantlas ab sulfat

Primpcesa, n.º 11, pis 1.º — BARCELONA:

de ferro (caparrosa verda) disolta en un 2 per 100 d' aygua, se cregué lograr la curació complerta, resultant ser aixó un paliatiu, que la práctica ha vingut á confirmar tan sols deixant las arrels á sol y serena, sense ferhi res mes que netejar lo corcat ó treure 'l podrit, empegant la llaga pera facilitar la soldadura de la pell, evitant lo contacte del ayre.

Pera l' altre malura, la *negrina* (5) que també ataca comuntment al taronjer d' una manera notable, lo mellor procediment empleat en aqueixa comarca pera combátrela es la *Pasta de la Palmera* que ven lo Sr. Carbó de Barcelona, disolguentla en aygua calenta y estirantla ab aygua clara, tenint cuydado de remenar sempre, mentres se rui-xan los arbres de per tot arreu y en gran quantitat.

Lo petroli brut en un 2 per 100 ab aygua, s' usa ab éxit en Arenys pera combatre la *serpeta*. La dificultat está en fer bé las operacions y ab coneixement de causa, procurant que la emulsió del petróli ab l' aygua siga lo mes perfecta possible, pera que dits ingredients no surtin mal barrejats y sigan oportunament aplicats, sino alashoras no fan res, cremant las fullas que tocan, segons surti aygua clara ó petróli sol; cosas abduas que devém evitar á tota costa, aixís com de que la plaga n' estiga apoderada per complert ó quan ja no s' hi es á temps.

FRANCISCO X. TOBELLÀ.

(Continuará.)

CORRESPONDENCIA

Arbós 1.er Desembre 1890.

SR. D. FRANCISCO X. TOBELLÀ Y ARGILA. Barcelona.

Mon amich Sr. Director: La pagesia es la roda mestra de la societat, tan útil é imprescindible com los quatre elements naturals que l' Univers conté: ella es l' aliment del género humá y la sostenidora de tota institució, y no hi ha dupte que es la mes aburrida de tots los rams permanents.

Tots los homes inteligents en la societat son mes ó menos recompensats: tindrem un general que sols servirà per tra-ba al progrés: manará á qui paga; perjurarà sempre que li convinga; sols servirà per guardar bayonetas, may per lo

---

(5) La malura externa dels taronjers es produhida per lo coccido *Mytilas-pis*. La malura de las arrels, coneguda vulgarment per *fugás* y ab lo nom de podridura de las arrels, es classificada de *xancres bubós*. Lo mateix la *serpeta* que la *negrina* s' fixan sobre las brancas, las fullas, lo fruyt y lo tronch dels taronjers. La *serpeta* pren aqueix nom per la forma de sangonera ó serp que té. La *negrina* forma un encrostissat carbonós ó de color negre.

Primpcesa, n.º 11, pis 1.er — BARCELONA.

poble, y se li aixecará un monument y se li cantarán sas virtuts com si hagués portat la felicitat al seu pays, sense recordarse que sos mandos ó miserias han arruinat una nació y atravessat á mils cors ignocents, omplint de plors al cors de sos pares que tan cars costan sos fills, y 'l poble en general no recordará que las bayonetas mes fortas é invencibles son la ilustració y la forsa de la rahó, que si 'ls primers, que estaba á la seva ma la ensenyansa, ho haguesin fet, no servirían bayonetas ni espasas, sino l' estudi general de cada hu 'l seu ram. Tindrém per governs uns homes destructors del progrés y capital, mal-gastant sens prófit de ningú, ans al contrari, sos capritxos inmorals conduehixen á ells y als altres á ser una colla de vagamundos improductors de tota especie útil y necessaria al poble trevallador, y ab son derrotxá escatiman y esclavisan al que té la desgracia de tractá ab ells. Tindrém uns especuladors y traidors ficats dintre de una societat agrícola, que no serveixen mes que pera posar obstacles y destorbs als progressos y adelantos que proporciona una societat ben administrada; farán menjar gat per llebra; la societat en general no compendrà lo que passa allí dins; tot serán rivalitats y mentres s' estarà buscant la palla, aquells malehíts filtrarán lo grá, y si algun ben intencionat patrici s'en adona, ells correrán devant d'ell á demaná amparo y ajuda, y després de passat lo temporal, continuarán son ofici, y si alguna gratificació hi recau se la emportarán com á martris del trevall y los sócis se quedarán ab las esquellas y ells ab los bous.

Tothom mira de regull al pagés, uns alegan la rahó de que per que son tontos; altres per que son un sach de trevall; altres porque viuhén descuydats y desunits y altres per que son tan rústichs que no 's poden presentá devant l' orgull dels nobles mal gastadós, y aixís lo pagés es sempre qui paga los plats trencats de la gresca.

Si 'l pagés estalvia algun capital ab son trevall, ho té d' emplear ab fincas urbanas ó rústicas; si té d' enmatllevar, los usurers l' esperan ab unas unglas tan esmoladas, que allí ahont se clavan, difícilment se las pot desclavar; si compra, lo notari ya l' espera, y 'l papé sellat, avuy tan desproporcionat, també, que sembla que tingui de sé l' únich que tothom hi tingui dret á esplotarlo; en cambi hi ha milions de duros empleats ab papé, y no hi ha lley escrita que obligui á pagar contribució directa ni indirecta ab un

negoci mes assegurat que 'l del pagés, y sobretot no par-leu de fer pagar á cap d' aquells, que son *«ahorros sociales adquiridos legalmente»* *¿y los ahorros del pobre agricultor no son adquiridos legalmente?* *¿no es un capital que produce su renta con un lujoso negocio?* *¿por qué razón, pues, sois tan in-justos?*, sols hi ha lleys per los tontos y presiris per los po-bres. Avant, donchs, agricultors pobres y richs; unió, socie-tat y bona administració; al progrés sense recular un pás y caigui qui caygui; á la defensa de nostras necessitats ab las armas de la rahó á la má; arreconá las farsas traidoras y 'l porvenir es segur. Nosaltres pagesos som los únichs que portém neta la fulla de serveys: tot lo que no sigui rahó, progrés, trevall y vida honrada per tothom, guerra sens cuartel y aixís lograrém ser recompensats y respec-tats dels que avuy nos escupan á la cara y aixís nostres fills trobarán justicia, ya que nosaltres no la hem trobada de nostres pobres y martris pares.

Si la ensenyansa se generalisa, si l' indiferentisme de-cau, si ab energia tothom s' ajuda y la rutina 's pert, que-darán coronats nostres propósitos y tinguin per mania y ca-da dia mes fanatisme á educá 'ls fills; que á un fill que al pendre estat li pertanyen 2000 duros de dot, es un milló de vegadas mes preferible darni no més 1000, y que ya 'n tingui 1000 de cobrats ab educació: los 1000 d' educació ningú los hi pot robá ni 'ls pot malgastá sempre que vol, per mes esgarriat que vagi: aquell capital que porta ficat al cap, es sempre 'l reclam de la convicció de son esga-rriament; al contrari del que se li darán tots 2000 sense estudis, tothom lo pot esplotá: tot ho ignora; los inverteixi allá ahont vulgui, sempre perillan igual que una torra sen-se fonaments ni carta-bons, que 'l mes petit contra temps l' entrebanca y ell mateix ho arruina sense adonársen.

Cada vegada que sento algun pagés molt rich ab capital regalat, no 'ls cito pero 'ls coneix, «que qui llegeix y escriu, es per demés ó son ganas de tocá 'l violón»; cada vegada los demostro (tal ó del únich modo de ferloshi entendre), que si ningú hagués llegit ya no tindrían vi ni figura d' ell, puix ells recordan mol bé que arrancaban las vinyas mor-tas del *oidium*: are 'l mildiu y filoxera; ¿qui ha portat lo sofre, sulfat de coure y ceps americans, las lletras ó las antigas rutinas sense llegir ni escriure? pero no sabent que contestá, giran l' esquena y permaneixen ab son indi-

ferentisme; la sort tenen que hi ha personas caritatives que sinó, per élls, no dihent una paraula seria lo milló.

Aquet mode de viure es lo que convé als divisors de la societat aixís es com los partits polítichs surany aixís escom paguém tots los eumal: tantas guerras civils com hi ha hagut, totas han sigut declaradas per falta d' il·lustració y unió, que del contrari ¿qui es capás de combatre la convicció de la forsa de la rahó?

Es molt natural que sense un verdader ideal tot vá perdut y dividit y l' especuladó 's fá rich y governa nostre capital, dicta y firma lleys injustas y tothom las te de tení per legals, perque á l' hora de defensarse tothom dorm y al últim te dihen paga y calla, y quan no 'n puguis pagá 10 ne pagarás 20, y ara contestin si es just.

Ya que 'ls que tenen mes diners no pagan res, per tení son capital invertit en paper; ya que 'l comers ha de pagá las matriculas y contribucions directa é indirecta per adelantat, mal se estrelli ab son ofici; ya que l' industrial ha de subjectarse ab iguals condicions, yo soch del vot de proposá lo següent: unir-se pagesos, industrials y comerciants, que son los tres rams mes invencibles; als pagesos en lloch de fer escripturas de compra y venda pera las fincas rústicas, fer unas láminas ab ordre de la numeració de riqueza, y aquestas siguin perpétuas y al tractá de vendre números enters de fincas, notificarho á l' alcaldia de cada terme, y devant l' autoritat fer la transmissió de láminas y aquell rigorós dret d' Hisenda que 'l clavin allá hont sigui just que 'l paguin, ya qu' encara no han pagat may.

Al comers é industria, cada any del balans, pagá per lo negoci que s' hi fassi per vensut, cada trimestre presentá l' estat de cargo y data dels diaris y aixís seria just lo pago y 's lograría ensenyá ahont es l' justicia d' Espanya y molts dropus que fuman á la butaca del teatro de la embusteria, quedarian obligats á sufri y coneixe las amarguras del trevall y trevalls que fan passá al pobre que sofreix y paga.

Tot está á la má del poble y si no logra lo que vol es per que no ho vol.

Seria un may acabá, sino que considero que no soch capás de despertá als adormits per lo poch que valen las mevas paraulas, al propi temps que amolestá als ilustrats suscriptors de «L' ART DEL PAGÉS.»

Dispensim, Sr. Director, la molestia que li proporciono y procuri no descuydin los pagesos de posá l' dit á la lлага del mal que á tots nos afligeix. JOAN MIRAVENT Y COLOMER.

Primpcesa, n.º 11, pis 1.º — BARCELONA.

Bruch, 6 Desembre.

Lo temps fins ara havia sigut sech y bastant fret, mes ara sembla que 'ls llevants haurán portat bona saba á la terra fonent la neu del Montserrat y posant sahó que de veras demanavan los sembrats. La cullita de ví fou molt pobre y no te demanda. La d'oli promet esser molt escassa.

De filoxera no 'n manca á tot arreu y de miseria tampoch; puix ab l'espay d'un any sols s'han tancat en aqueix poble ja moltes casas, marxant las familias las mes á engroixir los centres fabrils de nostra terra y pocas han emigrat á paissos extrangers.

Y apropósit de filoxera, dech fer constar que 'l remey de que s'han fet ressó molts diaris experimentat en varias localitats y entre altrás aqueixa, per lo propietari don Jaume Ribera, no sabém resultats positius. Será com tants altres dels que han sortit.

Los jornals se fan á 8 rals y menos. Los ous se venen á 5 rals dotzena. La plantació de ceps americans se va fent ab calma, y 'ls Jacquez en terrenos argilosos han probat, com los Rupestris y York-Madeira per los terrenos pobres en general. També las Riparias, per ara en terrenos flonjos van bé.

Veurém lo temps que de nou nos ensenyará.—Lo CORRRESPONSAL.

Santa Bárbara 9 Desembre de 1890.

Sr. Director de L'ART DEL PAGÉS

Molt Sr. meu: Ja ha passat la época de las eleccions las que en aquesta vila han sigut algo renyidas, habéntse abstinut de votar mes de una tercera part de electors. Deu han sigut las candidaturas que se han presentat habent obtingut los vots següents: D. Florestán Reverté, 316 vots; D. J. Canisio, 305; D. Joseph Canyé, 290; D. Víctor Olesa, 136; D. Miquel Murall, 135; D. Pere Franquet, 134; Don N. Ascot, 19; D. Manel Pinyol, 13; D. N. Llatse, 7; D. Pere Bretó, 1; papeletas en blanch, una. Y ha hagut individuó que sense tenir los 25 anys, ha pogut votar; mentres que altres no han pogut fer ús del tal dret per no habérlos inscrit en las llistas del cén; entre ells podem citar un ex-alcalde, un ex-empleat de la Casa gran, etc., en fi, alcaldadas.

Felicitém á nostre magnífich ajuntament per haber dotat á aquesta població, de un cotxe per la conducció dels difunts; però de cap modo podem aprobar los gastos supér-

---

Primpcesa, n.º 11, pis 1.º —BARCELONA.

fluos que se han fet; puix se podian economisar algunas centas de pessetas y n' obstant no s' ha fet.

Un propietari d'aquesta cedia al municipi per cent duros, un magnífich cotxe que habia costat en París, mil duros; per reformarlo 'n volian, 50; per pintarlo, 14; total 164 duros y que despres de reformat haguera sigut elegant y luxós, mentres que 'l que tenim essencill, massa llarch, que sembla un balastratxe y per ferlo girar al carrer Major ha sigut necessari arribar al extrém del carrer.

Amés: ¿en quina població s' ha vist colocar lo mencionat vehícol en lo punt mes céntrich de la vila y dins de la mateixa Casa Consistorial? ¿No es tal mida antihigiénica? ¿Per ventura no existeix cap mes local adequat? ¿No pot ser aixó un verdader foc de infecció? Si, debem dir que se ha obrat ab molta lleugeresa é igualment que també lo haber acordat que segóns quins anterros, vaigi lo cotxe peladet, vuy dir sense las corresponents cortinas.

En quant á la temperatura, es extremadament baixa, la próxima cullita de garrofas será nula á causa de haverse gelat la garroffina.

Continúa la recolecció de las olivas, las quals donan bastant rendiment sent l' oli de la classe superior. En quant al pren, ha fet un poch de baixa.

Queda com sempre de V. aquet son affm. S. S.

q. b. s. m.

SEBASTIÁ MESTRES.

Secció de noticias agricolas.

Cambra agrícola.—Lo dimars á la tarde l' I. A. C. de S. I. convocá Junta general extraordinaria pera tractar sobre la conveniencia de constituhir una Cambra agrícola, á tenor de la R. O. referent á dit objecte. En principi s' acordá la constitució de dita Societat, á qual efecte y valentse de la «Unió agrícola» formada per distintas Asociacions Rurals, s' aprobá un reglament especial pera convertirla en Cambra agrícola; pera lo qual se consultará á las Corporacións unidas, á fi de veure si convenen en lo cambi.

Primpcesa, n.º 11, pis 1.º —BARCELONA.

Presidi l' acte 'l Sr. Marqués de Sentmanat, com á President del Institut. Feren ús de la paraula 'ls Srs. Lleó, Gibert, Paz, Salas y Sandiumenge, acabant per convenir en lo mateix, que es lo indicat avans.

Vich.—Aquesta setmana l' hem tinguda un bon xiquet borrascosa. Lo diumenge nevá, fonentse empero, desseguida la poca neu que caygué, restantne solzament vestigis á Montseny y demés montanyas que voltan la Plana. Després d' algunas borascadas dels dias següents, finalment l' admósfera se resolgué en pluja, que be la necessitavan nostras terras. Sembla que s' haurá remediat bastant la necessitat que d' humitat hi havia, tant pera 'ls blats, com pera comensar las operacions de preparar, per medi de la fanga, los camps pera la sembra de las tardanerias.

Sessió necrológica.—Lo diumenje passat, dia 7, l' Institut agrícola catalá de Sant Isidro, celebrá una solemne sessió al objecte d' honrar la memoria dels Excms. Srs. Marquesos de Camps y de Monistrol, llegint respectivament las necrologías los Srs. Marqués de Montoliu y lo Secretari del I. A. C. de S. I.

Presidi l' acte 'l Sr. Marqués d' Aguilar, fill del de Monistrol y gendre del de Sentmenat y Director General d' Agricultura, Industria y Comers. Comensá la sessió 'l senyor President del Institut, Sr. Marqués de Sentmenat, encomiant en breus y sentidas frases, las qüalitats que adornavan als de Camps y de Sentmenat, aquell com á President que fou varias vegadas del Institut y aquest com á President de la Comissió permanent de la mateixa Corporació á Madrid.

Tant los travalls necrológichs dels Srs. Montoliu y Ferrán, com lo discurs de gracias de la Presidencia, foren merescudament aplaudits per la escullida concurrencia invitada á tan solemne acte.

IMPRESA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, CARRER DE LAS MOLAS, NÚM. 31

Primpcesa, n.º 11, pis 1.º —BARCELONA.